

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

NÁLEZ

Ústavného súdu Slovenskej republiky

V mene Slovenskej republiky

II. ÚS 143/2020-27

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí 7. júla 2020 v senáte zloženom z predsedu senátu Ľuboša Szigetiho, zo sudkyne Jany Laššákovej (sudkyňa spravodajkyňa) a sudcu Petra Molnára prerokoval prijatú ústavnú sťažnosť [REDACTED], [REDACTED], t. č. v [REDACTED] [REDACTED] [REDACTED] [REDACTED], zastúpeného advokátskou kanceláriou AK JUDr. Andrea Slezáková s. r. o., Robotnícka 10, Banská Bystrica, v mene ktorej koná advokátka JUDr. Andrea Slezáková, vo veci namietaného porušenia základného práva podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky a práva podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd uznesením Najvyššieho súdu Slovenskej republiky sp. zn. 5 Tdo 55/2019 z 9. septembra 2019 a takto

r o z h o d o l :

1. Základné právo [REDACTED] podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky a právo podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd uznesením Najvyššieho súdu Slovenskej republiky sp. zn. 5 Tdo 55/2019 z 9. septembra 2019 p o r u š e n é b o l i .

2. Uznesenie Najvyššieho súdu Slovenskej republiky sp. zn. 5 Tdo 55/2019 z 9. septembra 2019 z r u š u j e a v e c v r a c i a Najvyššiemu súdu Slovenskej republiky na ďalšie konanie.

3. [REDACTED] priznáva náhradu trov konania v sume 346,26 € (slovom tristoštyridsaťšesť eur a dvadsaťšesť centov), ktorú je Najvyšší súd Slovenskej republiky povinný zaplatiť na účet jeho právnej zástupkyne JUDr. Andrey Slezákovej, Robotnícka 10, Banská Bystrica, do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.

O d ô v o d n e n i e :

I.

Skutkový stav veci a sťažnostná argumentácia

1. Ústavnému súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) bola 28. novembra 2019 doručená ústavná sťažnosť [REDACTED], [REDACTED], [REDACTED], [REDACTED] (ďalej len „sťažovateľ“), vo veci namietaného porušenia základného práva podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a práva podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) uznesením Najvyššieho súdu Slovenskej republiky (ďalej len „najvyšší súd“) sp. zn. 5 Tdo 55/2019 z 9. septembra 2019 (ďalej aj „napadnuté uznesenie“).

2. Ústavný súd uznesením č. k. II. ÚS 143/2020-9 z 15. apríla 2020 prijal podľa § 56 ods. 5 zákona č. 314/2018 Z. z. o Ústavnom súde Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení zákona č. 413/2019 Z. z. (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) ústavnú sťažnosť sťažovateľa na ďalšie konanie.

3. Z obsahu ústavnej sťažnosti a jej príloh vyplýva, že Okresný súd Banská Bystrica (ďalej len „okresný súd“) rozsudkom sp. zn. 1 Tk 1/2016 z 29. júna 2016 uznal sťažovateľa vinným zo spáchania obzvlášť závažného zločinu nedovolenej výroby omamných a psychotropných látok, jedov alebo prekurzorov, ich držania a obchodovania s nimi spolupáchateľstvom podľa § 20 k § 172 ods. 1 písm. c), d), ods. 3 písm. c) zákona č. 300/2005 Z. z. Trestný zákon v znení neskorších predpisov (ďalej len „Trestný zákon“), za čo mu bol uložený trest odňatia slobody vo výmere desiatich rokov so zaradením do ústavu na výkon trestu odňatia slobody s maximálnym stupňom stráženia a zároveň mu bol podľa § 58 ods. 3 Trestného zákona uložený trest prepadnutia majetku.

Proti výroku rozsudku okresného súdu, ktorým rozhodol o treste, podal sťažovateľ odvolanie, o ktorom Krajský súd v Banskej Bystrici (ďalej len „krajský súd“) uznesením sp. zn. 4 To 49/2016 zo 7. septembra 2016 rozhodol tak, že ho zamietol.

Proti predmetnému rozsudku okresného súdu v spojení s predmetným uznesením krajského súdu podal sťažovateľ dovolanie z dôvodov uvedených v § 371 ods. 1 písm. c), g), h) a i) zákona č. 301/2005 Z. z. Trestný poriadok v znení neskorších predpisov (ďalej len „Trestný poriadok“), o ktorom najvyšší súd napadnutým uznesením sp. zn. 5 Tdo 55/2019 z 9. septembra 2019 rozhodol tak, že ho podľa § 382 písm. b) Trestného poriadku odmietol ako podané neoprávnenou osobou.

4. Sťažovateľ v ústavnej sťažnosti v podstatnom namieta, že právny záver najvyššieho súdu, v zmysle ktorého *„Proti rozsudku, ktorý bol vyhlásený na základe prijatého vyhlásenia obvineného podľa §257 ods. 5 Trestného poriadku, tak môže podať dovolanie iba minister spravodlivosti aj to iba s poukazom na dovolací dôvod podľa § 371 ods. 1 písm. c) Trestného poriadku“*, predstavuje zásah do jeho základného práva na súdnu ochranu a práva a na spravodlivé súdne konanie.

Podľa názoru sťažovateľa § 257 Trestného poriadku upravujúci vyhlásenia obžalovaného a ich prijatie zo strany súdu sa zaoberá výlučne vyhlásením v otázke viny a výslovne uvádza, že konajúci súd po prijatí takéhoto vyhlásenia nevykonáva dokazovanie vo vzťahu k zisteniu viny obžalovaného, ale vykoná dôkazy súvisiace s výrokom o treste, náhrade škody alebo ochrannom opatrení. Tieto zákonné ustanovenia používajú aj výraz „v rozsahu“, čím jasne oddeľujú účinky vyhlásenia o vine od ostatných okolností dôležitých pre rozhodnutie v trestnej veci. Vo vzťahu k trestu, ktorý je následne obžalovanému uložený v prípade prijatia vyhlásenia o vine, konajúci súd poučuje obžalovaného iba v rozsahu podľa § 333 ods. 3 písm. g) Trestného poriadku, či je oboznámený s trestnými sadzbami, ktoré zákon ustanovuje za trestné činy kladené mu za vinu. Neoznamuje mu výšku trestu ani to, že tento musí prijať a nebude sa môcť proti nemu odvolať ani použiť mimoriadny opravný prostriedok.

Uvedený záver sťažovateľa podporuje aj skutočnosť, že krajský súd rozhodujúci o sťažovateľom podanom odvolaní proti rozsudku okresného súdu, ktoré smerovalo

tiež iba proti výroku rozsudku okresného súdu o treste, nezamietol jeho odvolanie ako podané neoprávnenou osobou, ale z dôvodu jeho nedôvodnosti.

Sťažovateľ zdôrazňuje, že vyhlásením o vine ako obžalovaný nevyhlásil, že prijíma akýkoľvek trest, ktorý mu bude súdom uložený. Z uvedeného dôvodu výklad príslušných ustanovení Trestného poriadku zo strany najvyššieho súdu, ktorý odopiera právo na mimoriadny opravný prostriedok odsúdenému, ktorý podal vyhlásenie v súlade s § 257 ods. 1 písm. b) Trestného poriadku proti trestu, ktorý mu bol uložený, je podľa sťažovateľovho názoru v rozpore s čl. 46 ods. 1 ústavy, čl. 6 ods. 1 dohovoru a rovnako aj so samotnými ustanoveniami Trestného poriadku. Vyhlásením, ktoré sťažovateľ urobil podľa § 257 ods. 1 písm. b) Trestného poriadku, sa vzdal opravného prostriedku, len čo sa týka preukázania sťažovateľovej viny, čo zobral na vedomie v zmysle poučenia zo strany súdu, ktoré mu bolo dané podľa § 257 ods. 5 Trestného poriadku, ale nevzdal sa práva podať opravný prostriedok, či už riadny, alebo mimoriadny proti výroku o treste, keďže o tom zo strany súdu nebol poučený. Vyhlásenie o vine pred súdom prvého stupňa nemôže byť dôvodom na to, aby najvyšší súd odmietol preskúmať zákonnosť uloženého trestu, prípadne ostatných výrokov. Výrok o vine je niečo iné ako výrok o treste.

Podľa názoru sťažovateľa najvyšší súd výkladom aplikovaných ustanovení Trestného poriadku dospel k presvedčeniu, že v jeho trestnej veci môže dovolanie podať iba minister spravodlivosti Slovenskej republiky (ďalej len „minister spravodlivosti“) z dôvodu závažného porušenia práva na obhajobu, avšak najvyšší súd pri svojej interpretácii celkom opomenul, že § 257 ods. 5 Trestného poriadku sa dotýka priznania viny a s tým spojenej nenapadnuteľnosti rozhodnutia dovolaním, čo sa týka viny, nie čo sa týka trestu a jeho výšky. Napadnuté uznesenie najvyššieho súdu nie je odôvodnené v zmysle požiadaviek vyžadovaných ústavnoprávnymi princípmi reflektujúcimi základné právo na súdnu ochranu, takto koncipované a formulované odôvodnenie napadnutého uznesenia najvyššieho súdu je nezrozumiteľné.

Sťažovateľ zároveň uviedol, že má vedomosť, že v obdobných trestných veciach, v ktorých odsúdení podali dovolanie okrem iných aj z dôvodov podľa § 371 ods. 1 písm. h) alebo i) Trestného poriadku, ich najvyšší súd akceptoval ako osoby oprávnené dovolanie podať, a to aj po tom, ako bol pred súdom prvého stupňa uplatnený postup podľa § 257

Trestného poriadku (napr. uznesenie najvyššieho súdu sp. zn. 3 Tdo 16/2017 zo 17. januára 2018, ako aj uznesenie sp. zn. 5 Tdo 6/2018 z 12. júla 2018).

Sťažovateľ taktiež poukázal aj na nález ústavného súdu sp. zn. III. ÚS 347/2018 z 13. novembra 2018, ktorým ústavný súd v obdobnom prípade rozhodol tak, že obdobným rozhodnutím najvyššieho súdu boli porušené práva sťažovateľa podľa čl. 46 ods. 1 ústavy, resp. podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru.

5. Vychádzajúc z obsahu ústavnej sťažnosti, možno zhrnúť, že podľa názoru sťažovateľa k namietanému porušeniu označených práv napadnutým uznesením najvyššieho súdu sp. zn. 5 Tdo 55/2019 z 9. septembra 2019 došlo tým, že najvyšší súd dovolanie sťažovateľa arbitrárne odmietol ako podané neoprávnenou osobou.

6. Sťažovateľ navrhol, aby ústavný súd nálezom takto rozhodol:

„1. Základné právo sťažovateľa [REDAKOVANÉ] na súdu ochranu zaručené v čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky a právo na spravodlivé konanie zaručené v čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd uznesením Najvyššieho súdu Slovenskej republiky sp. zn. 5Tdo 55/2019 zo dňa 09. septembra 2019 porušené boli.

2. Uznesenie Najvyššieho súdu Slovenskej republiky sp. zn. 5Tdo 55/2019 zo dňa 09. septembra 2019 sa zrušuje a vec vracia Najvyššiemu súdu Slovenskej republiky na ďalšie konanie.

3. Najvyšší súd Slovenskej republiky je povinný uhradiť sťažovateľovi trovy právneho zastúpenia do 2 mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.“

II.

Vyjadrenie odporcu a replika sťažovateľa

7. Po prijatí ústavnej sťažnosti na ďalšie konanie ústavný súd vyzval najvyšší súd, aby sa vyjadril k ústavnej sťažnosti a možnému upusteniu od ústneho pojednávania vo veci.

7.1 V podaní doručenom ústavnému súdu 19. mája 2020 sudca najvyššieho súdu JUDr. Peter Szabo vykonávajúci podľa § 43 ods. 3 zákona č. 757/2004 Z. z. o súdoch a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov neodkladné úkony predsedu najvyššieho súdu (ďalej len „zastupujúci predseda najvyššieho súdu“) zaslal

k ústavnej sťažnosti sťažovateľa vyjadrenie predsedu trestnoprávneho kolégia najvyššieho súdu JUDr. Františka Moznera (ďalej len „predseda trestnoprávneho kolégia“), v ktorom v podstatnom uviedol:

«Viazanosť dovolacieho súdu dôvodmi dovolania, ktoré sú v ňom uvedené v zmysle § 385 ods. 1 Tr. por., sa týka vymedzenia chýb napadnutého rozhodnutia a konania, ktoré mu predchádzalo (§ 374 ods. 1 Tr. por.) a nie právnych dôvodov dovolania uvedených v ňom v súlade s § 374 ods. 2 Tr. por. z hľadiska ich hodnotenia podľa § 371 Tr. por. [pozri rozhodnutie najvyššieho súdu zverejnené v Zbierke Stanovísk najvyššieho súdu a rozhodnutí súdov Slovenskej republiky (ďalej len „Zbierka“) pod č. 120/20121.

Z tohto pohľadu je potom podstatné, že hoci dovolanie sťažovateľa z 10. mája 2019, kópiu ktorého Vám v prílohe zasielam, ako celok formálne smerovalo voči uzneseniu Krajského súdu v Banskej Bystrici zo 7. septembra 2016, sp. zn. 4To/49/2016, ktorým bolo zamietnuté odvolanie sťažovateľa podané iba proti výroku o treste rozsudku Okresného súdu Banská Bystrica z 29. júna 2016. sp. zn. 1 Tk/1/2016, námietky, ktoré sťažovateľ vecne uplatnil v bode III. predmetného dovolania, smerujú v skutočnosti proti výroku o vine, ktorý urobil prvostupňový súd na základe jeho vyhlásenia o vine a proti ktorému Trestný poriadok, v rozsahu v akom bolo toto vyhlásenie prijaté, nepriznáva obvinenému právo podať odvolanie. Z ustanovenia § 257 ods. 5 Tr. por. pritom vyplýva, že proti rozsudku, ktorý bol vydaný na základe prijatého vyhlásenia obvineného o vine, možno v rozsahu, v akom bolo toto vyhlásenie prijaté, t. j. proti jeho výroku o vine, podať dovolanie, avšak iba z dôvodu podľa § 371 ods. 1 písm. c) Tr. por. Toto ustanovenie ale zároveň neurčuje okruh osôb, ktoré sú oprávnené tak urobiť. Pri riešení tejto otázky je preto nutné zohľadniť ďalšie ustanovenia Trestného poriadku upravujúce postup v konaní o dovolaní, najmä ustanovenia § 369 ods. 2 písm. b) Tr. por. a § 372 ods. 1 Tr. por., z ktorých vyplýva, že obvinený je oprávnený podať dovolanie iba proti rozhodnutiu súdu druhého stupňa. Teda iba vtedy, ak proti výroku, ktorý dovolaním vecne (skutočne) napáda, podal riadny opravný prostriedok, o ktorom bolo rozhodnuté, resp. ak bol takýto výrok druhostupňovým súdom zmenený v jeho neprospech na podklade opravného prostriedku podaného prokurátorom alebo poškodeným. Keďže sťažovateľ nepodal (ani nemohol podať) proti dovolaním napádanému výroku o vine riadny opravný prostriedok a ani nedošlo k zmene tohto výroku v jeho neprospech na podklade odvolania prokurátora, nebol, pokiaľ

ide o námietky smerujúce voči výroku o vine, v posudzovanej veci osobou oprávnenou podať dovolanie a takouto osobou by mohol byť len minister spravodlivosti (pozri rozhodnutie najvyššieho súdu zverejnené v Zbierke pod č. 12/2017).

Vyššie uvedené ale už neplatí vo vzťahu k námietkam, ktoré sťažovateľ v dovolaní vecne označil v bodoch IV. až VI. dovolania a ktoré síce nepodradil pod žiaden konkrétny dovolací dôvod ale tieto smerujú proti výroku o treste, voči ktorému riadny opravný prostriedok (odvolanie), o ktorom bolo rozhodnuté, podal. V tomto smere je potom nutné prisvedčiť sťažovateľovi, že v tejto časti bol osobou oprávnenou na podanie dovolania a najvyšší súd bol v tomto rozsahu povinný posúdiť, či sťažovateľom namietané chyby zodpovedajú niektorému z dovolacích dôvodov, ktoré bol oprávnený použiť, a či tieto boli splnené, resp. preukázané. V tejto časti preto navrhujem ústavnej sťažnosti vyhovieť.»

7.2 Zastupujúci predseda najvyššieho súdu vo svojom podaní zároveň uviedol, že súhlasí s upustením od ústneho pojednávania vo veci.

8. Ústavný súd zaslal právnej zástupkyňi sťažovateľa vyjadrenie najvyššieho súdu a oznámil jej, že má možnosť vyjadriť sa k nemu. Ústavný súd zároveň právnu zástupkyňu sťažovateľa vyzval, aby sa vyjadrila k možnému upusteniu od ústneho pojednávania vo veci.

8.1 Sťažovateľ prostredníctvom svojej právnej zástupkyne v podaní doručenom ústavnému súdu 23. júna 2020 uviedol, že súhlasí s upustením od ústneho pojednávania vo veci.

9. Ústavný súd so súhlasom účastníkov konania podľa § 58 ods. 3 zákona o ústavnom súde upustil v danej veci od ústneho pojednávania, pretože dospel k názoru, že od ústneho pojednávania nemožno očakávať ďalšie objasnenie veci.

III.

Relevantná právna úprava

10. Podľa čl. 124 ústavy ústavný súd je nezávislým súdnym orgánom ochrany ústavnosti.

11. Podľa čl. 127 ods. 1 ústavy ústavný súd rozhoduje o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb, ak namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd, alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd.

12. Podľa čl. 140 ústavy podrobnosti o organizácii ústavného súdu, o spôsobe konania pred ním a o postavení jeho sudcov ustanoví zákon.

13. Podľa § 56 ods. 6 zákona o ústavnom súde ústavný súd návrh na začatie konania, ktorý prijal na ďalšie konanie, doručí ostatným účastníkom konania a zúčastnenej osobe s výzvou na vyjadrenie v lehote, ktorú určí.

14. Podľa § 58 ods. 1 písm. f) zákona o ústavnom súde sa ústne pojednávanie uskutočňuje v konaní o ústavnej sťažnosti. Podľa § 58 ods. 3 zákona o ústavnom súde od ústneho pojednávania môže ústavný súd so súhlasom účastníkov konania upustiť, ak od tohto pojednávania nemožno očakávať ďalšie objasnenie veci.

Sťažovateľom označené referenčné právne normy

15. Podľa čl. 46 ods. 1 ústavy každý sa môže domáhať zákonom ustanoveným postupom svojho práva na nezávislom a nestrannom súde a v prípadoch ustanovených zákonom na inom orgáne Slovenskej republiky.

16. Podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru každý má právo, aby jeho záležitosť bola spravodlivo, verejne a v primeranej lehote prejednaná nezávislým a nestranným súdom.

IV.

Ústavnoprávne východiská v judikatúre ústavného súdu a samotné posúdenie vecí ústavným súdom

17. Podstatou ústavnej sťažnosti sťažovateľa je namietané porušenie základného práva podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru uznesením najvyššieho súdu sp. zn. 5 Tdo 55/2019 z 9. septembra 2019. Podľa názoru sťažovateľa k porušeniu ním označených práv malo dôjsť tým, že najvyšší súd jeho dovolanie napadnutým uznesením v rozpore s príslušnými ustanoveniami procesnoprávneho predpisu, ktorým sa konanie riadilo, arbitrárne odmietol podľa § 382 písm. b) Trestného poriadku ako podané neoprávnenou osobou.

18. Podľa konštantnej judikatúry ústavný súd nie je súčasťou systému všeobecných súdov, ale podľa čl. 124 ústavy je nezávislým súdnym orgánom ochrany ústavnosti. Pri uplatňovaní tejto právomoci ústavný súd nie je oprávnený preskúmať a posudzovať ani právne názory všeobecného súdu, ani jeho posúdenie skutkovej otázky. Úlohou ústavného súdu totiž nie je zastupovať všeobecné súdy, ktorým predovšetkým prislúcha interpretácia a aplikácia zákonov. Úloha ústavného súdu sa obmedzuje na kontrolu zlučiteľnosti účinkov takejto interpretácie a aplikácie s ústavou alebo kvalifikovanou medzinárodnou zmluvou o ľudských právach a základných slobodách (napr. I. ÚS 19/02, I. ÚS 27/04, I. ÚS 74/05). Posúdenie vecí všeobecným súdom sa môže stať predmetom kritiky zo strany ústavného súdu iba v prípade, ak by závery, ktorými sa všeobecný súd vo svojom rozhodovaní riadil, boli zjavne neodôvodnené alebo arbitrárne. O arbitrárnosti (svojevôli) pri výklade a aplikácii zákonného predpisu všeobecným súdom by bolo možné uvažovať len v prípade, ak by sa tento natoľko odchýlil od znenia príslušných ustanovení, že by zásadne poprel ich účel a význam (m. m. I. ÚS 13/00, I. ÚS 115/02, I. ÚS 139/02, I. ÚS 12/05, I. ÚS 352/06).

19. Ústavný súd, prihliadajúc na sťažovateľom uplatnené námietky, pristúpil k preskúmaniu napadnutého rozhodnutia najvyššieho súdu z hľadiska požadovanej ochrany základného práva podľa čl. 46 ods. 1 ústavy, resp. práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru.

20. Z rozsudku okresného súdu sp. zn. 1 Tk 1/2016 z 29. júna 2016 vyplýva, že sťažovateľ bol uznaný vinným zo spáchania obzvlášť závažného zločinu nedovolenej výroby omamných a psychotropných látok, jedov alebo prekurzorov, ich držania a obchodovania s nimi spolupáchatelstvom podľa § 20 k § 172 ods. 1 písm. c), d), ods. 3 písm. c) Trestného zákona, za čo mu bol uložený trest odňatia slobody vo výmere desiatich rokov so zaradením do ústavu na výkon trestu odňatia slobody s maximálnym stupňom stráženia a zároveň mu bol podľa § 58 ods. 3 Trestného zákona uložený trest prepadnutia majetku.

Vyhláseniu označeného rozsudku okresného súdu predchádzalo prednesenie obžaloby a poučenie sťažovateľa o jeho práve urobiť niektoré z vyhlásení upravených v § 257 ods. 1 Trestného poriadku, ktoré využil a podľa § 257 ods. 1 písm. b) Trestného poriadku vyhlásil, že je vinný zo spáchania skutku uvedeného v obžalobe. Okresný súd jeho vyhlásenie prijal, preto dokazovanie vykonal iba v súvislosti s uložením druhu a výmery trestu z ochranného opatrenia.

Po vyhlásení uvedeného rozsudku súdu prvého stupňa sťažovateľ podal odvolanie, v ktorom vyjadril svoj nesúhlas s uloženým trestom, ktorý považoval za neprimerane prísny a uložený bez prihliadnutia na okolnosti, ktoré mali podľa jeho názoru potenciál ovplyvniť jeho výmeru v jeho prospech.

V odvolacom konaní krajský súd vyhodnotil, že riadny opravný prostriedok sťažovateľa nie je dôvodný, preto ho uznesením sp. zn. 4 To 49/2016 zo 7. septembra 2016 podľa § 319 Trestného poriadku zamietol. S dôvodmi okresného súdu vzťahujúcimi sa na určenie druhu a výmery trestu sťažovateľovi sa krajský súd stotožnil a osvojil si ich.

21. Uvedené rozhodnutie krajského súdu sťažovateľ napadol dovolaním z dôvodov uvedených v § 371 ods. 1 písm. c), g), h) a i) Trestného poriadku, pričom v častiach IV až VI dovolania sťažovateľ vyjadril svoj nesúhlas s uloženým trestom, ktorý považoval za neprimerane prísny a uložený bez prihliadnutia na okolnosti, ktoré mali podľa jeho názoru potenciál ovplyvniť jeho výmeru v jeho prospech.

Podľa § 371 ods. 1 písm. h) Trestného poriadku dovolanie možno podať, ak bol uložený trest mimo zákonom ustanovenej trestnej sadzby alebo bol uložený taký druh trestu, ktorý zákon za prejednávaný trestný čin nepripúšťa.

Podľa § 371 ods. 1 písm. i) Trestného poriadku dovolanie možno podať, ak rozhodnutie je založené na nesprávnom právnom posúdení zisteného skutku alebo na nesprávnom použití iného hmotnoprávneho ustanovenia.

22. Mimoriadny opravný prostriedok sťažovateľa najvyšší súd napadnutým uznesením sp. zn. 5 Tdo 55/2019 z 9. septembra 2019 odmietol podľa § 382 písm. b) Trestného poriadku, teda sťažovateľa nepovažoval za osobu oprávnenú podať dovolanie, a to vzhľadom na využitie práva podľa § 257 ods. 1 Trestného poriadku pred súdom prvého stupňa a s tým spojenými účinkami uvedenými v § 257 ods. 5 Trestného poriadku.

23. Najvyšší súd v tejto súvislosti v odôvodnení napadnutého rozhodnutia konkrétne uviedol:

«Zo spisového materiálu vyplýva, že obvinený na hlavnom pojednávaní po prednesení obžaloby a poučení predsedom senátu po porade s obhajcom urobil vyhlásenie podľa § 257 ods. 1 písm. b) Tr. por., že je vinný zo spáchania skutku uvedeného v obžalobe. Zároveň bol predsedom senátu poučený o následkoch takého vyhlásenia.

Podľa § 257 ods. 5 Tr. por., ak obžalovaný na hlavnom pojednávaní vyhlásil, že je vinný zo spáchania skutku alebo niektorého zo skutkov uvedených v obžalobe alebo urobil vyhlásenie podľa odseku 4, súd v tomto rozsahu postupuje primerane podľa § 333 ods. 3 písm. c), d), f), g), h) a zároveň obžalovaného poučí, že súdom prijaté vyhlásenie o vine, ako aj súdom prijaté vyhlásenie, že nepopiera spáchanie skutku uvedeného v obžalobe, je neodvolateľné a v tomto rozsahu nenapadnuteľné odvolaním ani dovolaním okrem dovolania podľa § 371 ods. 1 písm. c) Tr. por.

Z vyššie citovaného ustanovenia vyplýva, že dovolanie možno podať aj proti odsudzujúcemu rozsudku okresného súdu, ktorý bol vydaný po prijatí vyhlásenia obvineného o priznaní viny. Nie je tam však špecifikovaný subjekt, ktorému toto právo prislúcha, preto je nevyhnutné z ďalších ustanovení Trestného poriadku vyvodit' subjekt - oprávnenú osobu v zmysle § 369 Tr. por. - na podanie tohto mimoriadneho opravného prostriedku v prípadoch podľa § 257 ods. 5 Tr. por.

Podľa § 369 ods. 1 Tr. por. dovolanie z dôvodov § 371 podá minister spravodlivosti len na podnet. Podnet môže podať osoba, ktorej zákon nepriznáva právo na podanie dovolania okrem osoby, ktorá nespĺňa podmienku dovolania uvedenú v § 372 ods. 1 Tr. por.

Podľa § 369 ods. 2 Tr. por. proti právoplatnému rozhodnutiu súdu druhého stupňa môže podať dovolanie z dôvodu uvedeného v § 371 ods. 1

a) generálny prokurátor proti ktorémukoľvek výroku,

b) obvinený vo svoj prospech proti výroku, ktorý sa ho priamo týka.

Ustanovenie § 369 ods. 2 Tr. por. neoddeliteľne nadväzuje na § 257 ods. 5 Tr. por., pričom zrozumiteľne a jednoznačne vymedzuje subjekty oprávnené podať dovolanie - oprávnené osoby a „okruh“ rozhodnutí, ktoré môžu dovolaním napadnúť. Proti rozsudku, ktorý bol vyhlásený na základe prijatého vyhlásenia obvineného podľa § 257 ods. 5 Tr. por., tak môže podať dovolanie iba minister spravodlivosti aj to iba poukazom na dovolací dôvod podľa § 371 ods. 1 písm. c) Tr. por.

Z vyššie uvedeného vyplýva, že obvinený nie je oprávnenou osobou na podanie mimoriadneho opravného prostriedku, a už vôbec nie z dôvodov § 371 ods. 1 písm. g/, písm. h/, písm. i/ Tr. por...»

24. Ústavný súd nemal pochybnosť o tom, že sťažovateľ sa dovolaním obrátil na najvyšší súd aj v súvislosti s rozhodovaním a rozhodnutím o uloženom treste. Jednoznačne o tom svedčí nielen tomu zodpovedajúce tvrdenie sťažovateľa v ústavnej sťažnosti podanej ústavnému súdu, ale aj ním uplatnený dovolací dôvod podľa § 371 ods. 1 písm. h) Trestného poriadku.

25. Z citovanej časti odôvodnenia napadnutého uznesenia vyplýva, že dovolací súd v konečnom dôsledku nepriznal sťažovateľovi postavenie osoby oprávnenej podať dovolanie z dôvodu predošlého uplatnenia postupu podľa § 257 ods. 1 písm. b) Trestného poriadku v konaní pred okresným súdom a s tým spojenými následkami tak, ako ich upravuje § 257 ods. 5 Trestného poriadku.

26. Podľa § 257 ods. 5 Trestného poriadku ak obžalovaný na hlavnom pojednávaní vyhlásil, že je vinný zo spáchania skutku, súd v tomto rozsahu postupuje primerane podľa § 333 ods. 3 písm. c), d), f), g) a h) a zároveň obžalovaného poučí, že súdom prijaté vyhlásenie o vine je neodvolateľné a v tomto rozsahu nenapadnuteľné odvolaním ani dovolaním okrem dovolania podľa § 371 ods. 1 písm. c).

27. Citované ustanovenie najvyšší súd interpretoval tak, že keďže v ňom nie je špecifikovaný subjekt, ktorému prislúcha v takomto prípade podať dovolanie, je potrebné takúto oprávnenú osobu vyvodit' z ďalších ustanovení Trestného poriadku, a s poukazom na znenie § 369 ods. 1 a 2 Trestného poriadku dospel k záveru, že tak môže urobiť iba minister spravodlivosti, a to iba z dôvodu uvedeného v § 371 ods. 1 písm. c) Trestného poriadku (t. j. pri zásadnom porušení práva na obhajobu).

28. Podľa § 369 ods. 1 Trestného poriadku dovolanie z dôvodov uvedených v § 371 podá minister spravodlivosti len na podnet. Podnet môže podať osoba, ktorej tento zákon nepriznáva právo na podanie dovolania okrem osoby, ktorá nespĺňa podmienku dovolania uvedenú v § 372 ods. 1.

Podľa § 369 ods. 2 Trestného poriadku proti právoplatnému rozhodnutiu súdu druhého stupňa môže podať dovolanie z dôvodu uvedeného v § 371 ods. 1

- a) generálny prokurátor proti ktorémukolvek výroku,
- b) obvinený vo svoj prospech proti výroku, ktorý sa ho priamo týka.

29. V danej veci nebolo sporným, že dovolaním napadnuté rozhodnutie bolo takým, proti ktorému je tento mimoriadny opravný prostriedok inak prípustný [svedčí o tom § 368 ods. 2 písm. h) v spojení s písm. a) Trestného poriadku]. Sťažovateľ ho ako odsúdený podal aj proti výroku o uložení trestu, s ktorým nesúhlasil, teda proti takému výroku rozhodnutia súdu nižšieho stupňa, ktorý sa ho priamo dotýkal [§ 369 ods. 2 písm. b) Trestného poriadku].

Pokiaľ v konaní pred okresným súdom využil právo urobiť vyhlásenie o vine zo spáchania skutku uvedeného v obžalobe [§ 257 ods. 1 písm. b) Trestného poriadku] a toto vyhlásenie okresný súd prijal, stratil možnosť takéto vyhlásenie o vine odvolať a zároveň v tomto rozsahu, t. j. v rozsahu priznania viny, podať riadny, ako aj mimoriadny opravný prostriedok okrem dovolania pre namietané zásadné porušenie práva na obhajobu (§ 257 ods. 5 Trestného poriadku).

30. Ústavný súd nedisponuje oprávnením v napadnutej veci podávať výklad príslušných trestnoprocených noriem. Ten je zverený práve všeobecným súdom, ktoré sú „pánmi zákonov“. Rovnako tak nie je úlohou ústavného súdu rozhodnúť,

či je alebo nie je sťažovateľ osobou oprávnenou v tejto trestnej veci podať dovolanie. Úloha ústavného súdu v danom prípade spočíva v preskúmaní, či verdikt napadnutého rozhodnutia najvyššieho súdu má dostatočnú oporu v jeho jasnom, určitom a zrozumiteľnom odôvodnení (III. ÚS 347/2018).

31. Pokiaľ najvyšší súd výkladom aplikovaných ustanovení Trestného poriadku dospel k presvedčeniu, že v trestnej veci sťažovateľa môže dovolanie podať iba minister spravodlivosti z dôvodu závažného porušenia práva na obhajobu, potom je ústavný súd nútený uviesť, že dovolací súd svoju interpretačnú úvahu, na základe ktorej vyvodil ním prijatý záver, dostatočne jasne a zrozumiteľne neprezentoval. Zvlášť nejasnými sú náležité nezohľadnenie okolnosti, že dovolanie sťažovateľa (časť IV až VI dovolania sťažovateľa) smerovalo aj proti výroku o treste (nielen proti výroku o vine), ako aj celkové vylúčenie subjektov uvedených v § 369 ods. 2 Trestného poriadku ako oprávnených v tomto prípade dovolanie podať. Najvyšším súdom uplatnená interpretácia a aplikácia § 369 ods. 2 Trestného poriadku v nadväznosti na § 257 ods. 5 Trestného poriadku podľa názoru ústavného súdu popiera ich znenie. Najvyšší súd pri svojej interpretácii celkom opomenul, že § 257 ods. 5 Trestného poriadku sa dotýka priznania viny a s tým spojenej nenapadnuteľnosti rozhodnutia dovolaním, čo sa týka viny, nie čo sa týka trestu a jeho výšky (III. ÚS 347/2018).

32. Arbitrárnosť a zjavná neodôvodnenosť rozhodnutí všeobecných súdov je najčastejšie daná rozporom súvislostí ich právnych argumentov a skutkových okolností prerokovaných prípadov s pravidlami formálnej logiky alebo absenciou jasných a zrozumiteľných odpovedí na všetky právne a skutkovo relevantné otázky súvisiace s predmetom súdnej ochrany, t. j. s uplatnením nárokov a obranou proti takému uplatneniu (IV. ÚS 115/03, III. ÚS 209/04). Uvedené nedostatky pritom musia dosahovať mieru ústavnej relevancie, teda ich intenzita musí byť spôsobilá porušiť niektoré z práv uvedených v čl. 127 ods. 1 ústavy.

33. Podľa názoru ústavného súdu záver najvyššieho súdu nie je odôvodnený v zmysle požiadaviek vyžadovaných ústavnoprávnymi princípmi reflektujúcimi základné právo na súdnu ochranu. Ako z citovanej časti odôvodnenia napadnutého uznesenia najvyššieho

súdu vyplýva, sťažovateľ sa napriek proklamovanému záveru dovolacieho súdu nedozvedel, na základe akých úvah konajúci súd dospel k presvedčeniu, že nie je osobou oprávnenou podať dovolanie proti rozhodnutiu, ktorého vyhláseniu predchádzal postup uplatnený podľa § 257 ods. 1 Trestného poriadku, ak išlo o mimoriadny opravný prostriedok aj proti výroku o treste.

34. Ústavný súd v tejto súvislosti poukazuje na vyjadrenie predsedu trestnoprávneho kolégia najvyššieho súdu (bod 7.1 odôvodnenia tohto nálezu), v rámci ktorého uviedol, že pokiaľ ide o dovolacie námietky sťažovateľa smerujúce proti výroku o treste, je nutné prisvedčiť sťažovateľovi, že v tejto časti bol osobou oprávnenou na podanie dovolania a najvyšší súd bol v tomto rozsahu povinný posúdiť, či sťažovateľom namietané chyby zodpovedajú niektorému z dovolacích dôvodov, ktoré bol oprávnený použiť, a či tieto boli splnené, resp. preukázané.

35. Vzhľadom na zistené skutočnosti ústavný súd konštatuje, že takto koncipované a formulované odôvodnenie napadnutého uznesenia najvyššieho súdu je nezrozumiteľné a nelogické, a to až do takej miery, že ním došlo k zásahu do základného práva sťažovateľa na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy (ako aj práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru), súčasťou ktorého je nepochybne aj požiadavka, aby sa príslušný všeobecný súd v konaní právne korektným spôsobom a zrozumiteľne vyrovnal nielen so skutkovými okolnosťami prípadu, ale aj s vlastnými právnymi závermi, ktoré ho viedli ku konkrétnemu rozhodnutiu. Podľa názoru ústavného súdu napadnuté rozhodnutie dovolacieho súdu uvedené atribúty nespĺňa.

36. Z ustálenej judikatúry ústavného súdu vyplýva, že neodmysliteľnou súčasťou základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru je aj právo účastníka konania na také odôvodnenie súdneho rozhodnutia, ktoré jasne a zrozumiteľne dáva odpovede na všetky právne a skutkovo relevantné otázky súvisiace s predmetom súdnej ochrany (napr. IV. ÚS 115/03, III. ÚS 60/04). Potreba náležite odôvodniť súdne rozhodnutie je daná tiež vo verejnom záujme, pretože je jednou zo záruk, že výkon spravodlivosti nie je arbitrárny, neprehľadný a že rozhodovanie súdu je kontrolovateľné verejnosťou (IV. ÚS 296/09, II. ÚS 578/2015).

37. Navyše, ústavný súd nemohol prehliadnuť okolnosť, že v obdobných trestných veciach, v ktorých odsúdení podali dovolanie okrem iných aj z dôvodov podľa § 371 ods. 1 písm. h) alebo i) Trestného poriadku ich najvyšší súd akceptoval ako osoby oprávnené dovolanie podať, a to aj po tom, ako pred súdom prvého stupňa bol uplatnený postup podľa § 257 Trestného poriadku [napr. unesenie najvyššieho súdu sp. zn. 3 Tdo 16/2017 zo 17. januára 2018, uznesenie najvyššieho súdu sp. zn. 5 Tdo 6/2018 z 12. júla 2018 – v oboch prípadoch bolo dovolanie odmietnuté podľa § 382 písm. c) Trestného poriadku, teda nie podľa § 382 písm. b) Trestného poriadku].

38. K znakom právneho štátu a medzi jeho základné hodnoty patrí neoddeliteľne princíp právnej istoty (čl. 1 ods. 1 ústavy), ktorého neopomenuteľným komponentom je predvídateľnosť práva. Súčasťou uvedeného princípu je tiež požiadavka, aby sa na určitú právne relevantnú otázku pri opakovaní v rovnakých podmienkach dala rovnaká odpoveď (napr. m. m. I. ÚS 87/93, PL. ÚS 16/95, II. ÚS 80/99), teda to, že obdobné situácie musia byť rovnakým spôsobom právne posudzované (II. ÚS 243/05), pretože inak dochádza aj k porušeniu zásady právnej istoty a zákonom ustanovenej povinnosti pri zabezpečovaní jednoty rozhodovania. Za diskriminačný možno považovať taký postup, ktorý rovnaké alebo analogické situácie rieši odchylným spôsobom, pričom ho nemožno objektívne a rozumne zdôvodniť (m. m. PL. ÚS 21/00, PL. ÚS 6/04, II. ÚS 243/05).

Aj uvedená skutočnosť pridáva na opodstatnenosti záveru o zásahu dovolacieho súdu do základného práva sťažovateľa na súdnu ochranu a práva na spravodlivé súdne konanie.

39. Ústavný súd konštatuje, že najvyšší súd uznesením sp. zn. 5 Tdo 55/2019 z 9. septembra 2019 porušil základné právo sťažovateľa na súdnu ochranu podľa 46 ods. 1 ústavy a právo na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru (bod 1 výroku tohto nálezu).

V.

Zrušenie napadnutého rozhodnutia najvyššieho súdu a vrátenie veci najvyššiemu súdu na ďalšie konanie

40. Sťažovateľ v petite ústavnej sťažnosti zároveň žiadal, aby ústavný súd zrušil napadnuté uznesenie najvyššieho súdu sp. zn. 5 Tdo 55/2019 z 9. septembra 2019 a vec mu vrátil na ďalšie konanie a nové rozhodnutie.

41. V zmysle čl. 127 ods. 2 ústavy ak ústavný súd vyhovie sťažnosti, svojím rozhodnutím vysloví, že právoplatným rozhodnutím, opatrením alebo iným zásahom boli porušené práva alebo slobody podľa odseku 1, a zruší také rozhodnutie, opatrenie alebo iný zásah. Ak porušenie práv alebo slobôd podľa odseku 1 vzniklo nečinnosťou, ústavný súd môže prikázať, aby ten, kto tieto práva alebo slobody porušil, vo veci konal. Ústavný súd môže zároveň vec vrátiť na ďalšie konanie.

42. V zmysle § 133 ods. 1 a 2 zákona o ústavnom súde ak ústavný súd ústavnej sťažnosti vyhovie, v náleze uvedie, ktoré základné práva a slobody boli porušené, ktoré ustanovenia ústavy, ústavného zákona alebo medzinárodnej zmluvy boli porušené a akým právoplatným rozhodnutím, opatrením alebo iným zásahom boli porušené základné práva a slobody. Ústavný súd zruší rozhodnutie alebo opatrenie, ktorým boli porušené základné práva a slobody sťažovateľa.

43. Podľa § 133 ods. 3 písm. b) zákona o ústavnom súde ak ústavný súd sťažnosti vyhovie, môže vrátiť vec na ďalšie konanie.

44. Podľa § 134 ods. 1 zákona o ústavnom súde ak ústavný súd zruší právoplatné rozhodnutie, opatrenie alebo iný zásah a vec vráti na ďalšie konanie, ten, kto vo veci vydal rozhodnutie, rozhodol o opatrení alebo vykonal iný zásah, je povinný vec znova prerokovať a rozhodnúť. V tomto konaní alebo postupe je viazaný právnym názorom ústavného súdu.

45. V zmysle § 134 ods. 2 zákona o ústavnom súde ten, kto vo veci vydal rozhodnutie, je viazaný rozhodnutím ústavného súdu podľa § 133 ods. 3 písm. b); toto rozhodnutie ústavného súdu je vykonateľné doručením.

46. Vzhľadom na skutočnosť, že ústavný súd ústavnej sťažnosti sťažovateľa vyhovel a rozhodol, že najvyšší súd napadnutým uznesením porušil základné právo sťažovateľa podľa čl. 46 ods. 1 ústavy, ako aj jeho právo podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru, ústavný súd napadnuté uznesenie najvyššieho súdu sp. zn. 5 Tdo 55/2019 z 9. septembra 2019 zrušil a vec vrátil najvyššiemu súdu na ďalšie konanie a nové rozhodnutie (bod 2 výroku tohto nálezu).

VI.

Náhrada trov konania

47. Sťažovateľ v ústavnej sťažnosti požiadal ústavný súd aj o priznanie náhrady trov konania, ktoré mu vznikli v súvislosti s jeho právnym zastúpením v konaní pred ústavným súdom.

48. Podľa § 73 ods. 3 zákona o ústavnom súde ústavný súd môže v odôvodnených prípadoch podľa výsledku konania uznesením uložiť niektorému účastníkovi konania, aby úplne alebo sčasti nahradil inému účastníkovi konania alebo štátu trovy konania.

49. Predmet sporu pred ústavným súdom nie je možné oceniť peniazmi. Ústavný súd vo veci sťažovateľa viedol jedno konanie na základe jednej ústavnej sťažnosti podanej sťažovateľom. Ústavný súd pri výpočte trov právneho zastúpenia sťažovateľa vychádzal z príslušných ustanovení vyhlášky Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 655/2004 Z. z. o odmenách a náhradách advokátov za poskytovanie právnych služieb v znení neskorších predpisov.

50. Ústavný súd priznal sťažovateľovi náhradu trov konania za 2 úkony právnej služby v roku 2019 (prevzatie a príprava zastúpenia; podanie ústavnej sťažnosti).

Základná sadzba tarifnej odmeny za úkon právnej služby uskutočnený v roku 2019 je v sume 163,33 € a hodnota režijného paušálu je v sume 9,80 €.

Ústavný súd priznal sťažovateľovi náhradu trov konania za dva úkony právnej služby v roku 2019 spolu v sume 326,66 € (2 úkony × 163,33 €) a dvakrát režijný paušál spolu v sume 19,60 € (2 × 9,80 €). Celková suma náhrady trov konania priznanej sťažovateľovi tak predstavuje sumu 346,26 € (bod 3 výroku tohto nálezu).

51. V zmysle § 70 ods. 1 zákona o ústavnom súde toto rozhodnutie nadobúda právoplatnosť dňom jeho doručenia poslednému z účastníkov konania pred ústavným súdom.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 7. júla 2020

Luboš Szigeti
predseda senátu